

**Uzasadnienie wniosku o przyznanie nagrody Prezesa Rady Ministrów za osiągnięcia
w zakresie działalności naukowej, w tym twórczości artystycznej, lub działalności
wdrożeńiowej dla prof. dr hab. Jolanty Marszałskiej**

Prof. dr hab. Jolanta M. Marszałska, znana jest w środowisku naukowym polskim jako wybitna specjalistka dziejów bibliotek i księgozbiorów rodowych i kościelnych a także kultury staropolskiej oraz monastycyzmu. Jest jednym z najlepszych badaczy w polskim środowisku historycznym od dziejów zakonu cystersów, karmelitów bosych, benedyktynów, innych wspólnot zakonnych, czy staropolskiego kaznodziejstwa. Posiada znaczące osiągnięcia w badaniach nad przeszłością rodu książąt Lubartowiczów-Sanguszków. Liczne prace z tego zakresu są owocem wieloletnich poszukiwań archiwalnych w Archiwum Rodowym Sanguszków, obecnie przechowywanym w zbiorach Archiwum Państwowego w Krakowie.

Gruntowne wykształcenie bibliologiczne i historyczne oraz stale pogłębiane zainteresowania staropolskim piśmiennictwem, relacjami między członkami rodu książąt Lubartowiczów-Sanguszków a przedstawicielami środowisk naukowych i artystycznych, jak również kulturotwórczą działalnością instytucji kościelnych, zaowocowały ważnymi odkryciami np. **identyfikacja kilkunastu inkunabulów nie ujętych w Centralnym Katalogu Inkunabulów w Polsce, opracowanie proveniencji zbioru po benedyktynach tynieckich, przechowywanego w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie oraz pełne opracowanie naukowe od średniowiecza po wiek XX, nieznanego dotąd szerzej w literaturze historycznej, klasztoru cystersów w Szczyrzycu w Małopolsce.**

Dzięki swoim badaniom była już w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku uznawana za wybitnego znawcę historycznych księgozbiorów kościelnych z obszaru Małopolski i Mazowsza. Przejawem tego są liczne opracowania naukowe np. Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie, Biblioteki i Archiwum Opactwa Cystersów w Szczyrzycu, Biblioteki i Archiwum Karmelitów Bosych w Czernej, a także Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku (zasób starych druków).

Na szczególne podkreślenie zasługują jej badania inkunabulistyczne, dzięki którym zaliczana jest do najwybitniejszych w Polsce badaczy zajmujących się najstarszą książką drukowaną. Przykładem może być opracowanie zatytułowane *The Lost Collection of Incunabula of the Seminary Library in Plock*, Wydawnictwo Biblioteki Narodowej 2023.

Jest to pierwsze w Polsce opracowanie kolekcji piętnastowiecznych ksiąg zaginionych podczas II wojny światowej. Opracowanie to posiada ogromną wartość dla dokumentowania utraconego dziedzictwa polskiej kultury i nauki. Na podstawie odtworzonych zapisów własnościowych (proweniencji) możliwa będzie w przyszłości identyfikacja utraconej w czasie II wojny światowej ze zbiorów biblioteki seminaryjnej w Płocku – jednej z najcenniejszych kolekcji ksiąg XV-wiecznych, obecnych w Polsce do 1939 roku.

Aktualnie, realizuje grant badawczy (Narodowy Program Rozwoju Humanistyki) dotyczący identyfikacji i opracowania katalogowego jednej z największych kolekcji inkunabułów w powojennej Polsce (700) przechowywanych w Bibliotece klasztoru bernardynów w Krakowie. Dotychczasowym owocem jej pracy jest odkrycie kilku nieznanych w Polsce inkunabułów, nie notowanych w żadnych katalogach (informowała o tym na stronie UKSW), ponadto opracowanie zasobów książki piętnastowiecznej z klasztorów w Sokalu, Samborze i Lwowie (obecnie na terenie Ukrainy, do 1945 r. Rzeczypospolitej). Jest to wyjątkowe dziedzictwo kultury, które dzięki badaniom prof. Jolanty M. Marszalskiej zostanie opracowane. Godnym podkreślenia jest fakt sporządzenia wykazu ksiąg polskiego, renesansowego poety Biernata z Lublina. Jej badania wykazują, że kilkadziesiąt inkunabułów z tej kolekcji są unikatami na skalę światową – występują w jednym albo w dwóch egzemplarzach.

Prof. Jolanta M. Marszalska jest autorką kilkuset artykułów naukowych i popularnonaukowych oraz autorem lub współautorem 25 książek w tym: *Katalog inkunabułów Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie* (Tarnów-Kraków 1997), *Biblioteka i Archiwum Sanguszków* (Tarnów 2000), *Biblioteka opactwa cystersów w Szczyrzycu do końca XIX stulecia. Dziedzictwo wieków* (Tarnów 2007), *Opactwo cystersów w Szczyrzycu od XIII do końca XX wieku. Dzieje-Gospodarka-Kultura* (Kraków 2011), *Testamenty książąt Lubartowiczów-Sanguszków. Wybór tekstów źródłowych z lat 1750-1875* (Kraków 2011), *Klasztor karmelitów bosych w Czernej od pierwszej połowy XVII do końca XIX wieku. Dzieje - kultura - ludzie*, (Kraków 2014); *Zespoły proveniencyjne zasobu inkunabułów i starych druków Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie. Właściciele, użytkownicy, bibliofile*, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2017; *The Lost Collection of Incunabula of the Seminary Library in Płock*, Wydawnictwo Biblioteki Narodowej 2023; *Fundacje*

i fundatorzy. Dzieje klasztorów kamedulskich w okresie staropolskim, red. J.M. Marszalska, W. Graczyk, Pelplin-Warszawa 2025.

Publikacje te są bardzo cenne dla tej przyczyny, iż powstały w oparciu o żmudne kwerendy archiwalne, włączają różne instytucje, społeczności, rody, zasoby starych druków do europejskiej historiografii i kultury.